

Historia Igrzysk Olimpijskich

Igrzyska starożytne

Uroczystościom religijnym w starożytnej Grecji towarzyszyły często festiwale (występy poetów, śpiewaków, aktorów) oraz **zawody sportowe**. Wśród wielu takich imprez, największą sławę zdobyły igrzyska odbywające się w Olimpii, ku czci Zeusa. Pierwszy udokumentowany opis igrzysk, z 776r. p.n.e., znaleźć można w Iliadzie Homera. Prawdopodobnie igrzyska takie odbywały się już wcześniej, jednak nie zostało to odnotowane. Stąd też rok **776 p.n.e.** uznawany jest za datę powstania Igrzysk Olimpijskich, a także za pierwszy udokumentowany fakt historyczny w dziejach Grecji. Igrzyska odbywały się co cztery lata, przy czym 4-letni okres pomiędzy kolejnymi igrzyskami nazywano **olimpiadą**. Na czas trwania igrzysk obowiązywało w Grecji olimpijskie zawieszenie broni i prawo pokoju bożego - *ekechejria* - zapewniające bezpieczeństwo uczestnikom i widzom. Pogwałcenie *ekechejrii* traktowane było jak świętokradztwo i zdarzało się niezwykle rzadko (karane to było najczęściej grzywną). Początkowo igrzyska trwały jeden dzień, ale w miarę wzrostu liczby dyscyplin czas zawodów wydłużył się do 5 dni.

Prawo do udziału w zawodach mieli tylko wolni obywatele greccy (później helleńscy), o nieposzlakowanej opinii, nie karani za zbrodnie (morderstwa). Uczestniczyć mogli tylko mężczyźni i to zarówno jako zawodnicy jak i widzowie - kobietom za próbę oglądania igrzysk mogła grozić nawet kara śmierci. Zawodnicy oceniani na podstawie wyglądu zewnętrznego startowali w dwóch grupach: juniorów i seniorów. Przez 10 miesięcy poprzedzających igrzyska zobowiązani byli do intensywnych treningów. Przez ostatni miesiąc ćwiczyli w Olimpii pod okiem doświadczonych instruktorów.

Najważniejszym punktem igrzysk były konkurencje sportowe. Początkowo w Olimpii jedną dyscypliną był bieg na jeden stadion (w Olimpii: 192,28m). Pierwszym znanym zwycięzcą był **Koroibos**, kucharz z pobliskiego Elis - wygrał on bieg na pierwszych igrzyskach. Z czasem doszły kolejne dyscypliny. W VIIw. p.n.e. było już ich dziesięć:

Bieg krótki (*dromos*) - na długości stadionu, odpowiednik współczesnych sprintów

Bieg podwójny (*diaulos*)- bieg na podwójnej długości stadionu

Bieg długodystansowy (*dolichos*) - bieg na długości 7-24 stadionów

Pięciobój (*pentathlon*) - składał się z: biegu, skoku, rzutu dyskiem i oszczepem, zapasów

Walka na pięści (*pygme*) - początkowo gołe pięści, potem okryte rzemiennymi "rękawicami"

Zapasy (pale) - pierwowzór współczesnych zapasów klasycznych

Zapasy w stylu wolnym (pankration) - połączenie walki na pięści i zapasów, dozwolone było też kopanie

Bieg w zbroi (hoplites) - bieg w kompletnej zbroi ciężkiej piechoty greckiej

Wyścigi rydwanów - otwarty dwukołowy pojazd zaprzęgnięty w 4 konie (najczęściej)

Wyścigi konne - jeździectwo

Początkowo zwycięzcy w każdej konkurencji otrzymywali nagrody symboliczne - gałązkę palmową po zakończeniu konkurencji i **wieniec oliwny** na zakończenie igrzysk. Nagradzano tylko zdobywców pierwszego miejsca. Z czasem zawodnicy zaczęli reprezentować miasta-państwa - pojawił się nacjonalizm i zawodowstwo. Zmieniły się też nagrody - zwycięzcy byli hojnie nagradzani przez sponsorujące je miasta-państwa.

Po zakończeniu wszystkich konkurencji herold ogłaszał imię wygrywającego i jego ojca oraz nazwę miejscowości, z której pochodził, a następnie zakładano mu na głowę wieniec oliwny. Tradycja nakazywała, by gałązki pochodziły ze starej, świętej oliwki rosnącej na zachód od świątyni Zeusa, ścinał je młody chłopiec złotym nożem. Wyrażano w ten sposób fakt, że nagroda pochodzi od Zeusa, a nie od ludzi. Po dekoracji nagrodzeni w towarzystwie delegacji ze swoich miast składali ofiary na ołtarzach bóstw oraz dary dla świątyni. Nazwiska sportowców umieszczano w specjalnych

spisach. Wielokrotny zwycięzca, oprócz wieńca oliwnego i ewentualnej nagrody, miał prawo do posiadania swego posagu w Olimpii.

Greckie Igrzyska Olimpijskie organizowane były prawie 300 razy - do 393r. n.e., kiedy to cesarz Teodozjusz I Wielki, zakazał ich organizowania, traktując je jako kultywowanie zwyczajów pogańskich. Jednak Olimpia do dnia dzisiejszego wiąże się z Igrzyskami Olimpijskimi. Od 1936r. ogień olimpijski wzniesiony jest każdorazowo w ruinach świątyni Hery w Olimpii za pomocą skupionych promieni słonecznych. Następnie przenoszony jest sztafetą biegaczy na miejsce igrzysk.

Igrzyska ery nowożytniej

Idea Igrzysk Olimpijskich została wskrzeszona dopiero pod koniec XIXw. przez francuskiego pedagoga i działacza sportowego barona **Pierre'a de Coubertin**. Dzięki jego staraniom w 1894r. powołano do życia Międzynarodowy Komitet Olimpijski (MKOl), który podjął decyzję o wznowieniu Igrzysk Olimpijskich i zorganizowaniu ich w Atenach w 1896r. Otwarcia I Igrzysk Olimpijskich ery nowożytnej dokonał król Grecji Jerzy I **6 kwietnia 1896r.** Chociaż Igrzyska w Atenach nie były zbyt szeroko rozpropagowane przez prasę, do stolicy Grecji przybyło prawie **250 sportowców** (2/3 stanowili Grecy) z 13 krajów (oprócz Grecji) z 3 kontynentów. W zawodach mogli uczestniczyć tylko mężczyźni. Program trwających od 6 do 15 kwietnia Igrzysk obejmował 9

konkurencji: lekkoatletykę, kolarstwo, szermierkę, gimnastykę, zapasy, pływanie, podnoszenie ciężarów, tenis i strzelectwo. Pierwszym mistrzem olimpijskim został Amerykanin, student Harvardu, **James Connolly**, który zwyciężył w trójskoku z wynikiem 13,71 m. Dodatkową konkurencją był **bieg maratoński**, który odbył się na tej samej trasie, którą przebiegł pierwszy w dziejach maratończyk - **Filipides** w 490r. p.n.e. Trasa liczyła ponad 42 km, a zwycięzcą został grecki pasterz Spiridon Louis, który bez treningów pokonał trasę w 2h 58 min i 50 sek. Zwycięstwo Louisa - pierwszy medal olimpijski dla Greków - wywołało wielką radość jego rodaków. Po 1896r. kolejne igrzyska odbywały się regularnie co 4 lata, w różnych krajach, zyskując coraz większą popularność i prestiż. Wyjątek stanowią tylko VI (1916), XII (1940) i XIII (1944) igrzyska, które nie odbyły się z powodu wojen światowych. Już w II igrzyskach (Paryż) zezwolono na uczestnictwo w rywalizacji kobietom (19 pań na 1066 wszystkich zawodników). XVI Igrzyska Olimpijskie w 1956r. odbywały się jednocześnie w dwóch miejscach, oddalonych o tysiące kilometrów. Większość konkurencji odbyła się w Melbourne w Australii, tylko zawody jeździeckie odbyły się w Sztokholmie (Szwecja), gdyż Australijczycy obawiali się przeniesienia do ich kraju przez zwierzęta nowych chorób. W 1924r. zorganizowano po raz pierwszy **Zimowe Igrzyska Olimpijskie** w Chamonix. Do 1992 roku igrzyska zimowe odbywały się w tym samym roku co letnie (za wyjątkiem 1940 i 1944 roku). Od 1994 roku igrzyska zimowe odbywają się w 2 lata po igrzyskach

letnich. Letnie są w latach parzystych przestępnych, zimowe w latach parzystych nieprzestępnych. Od 1960r. w cieniu Igrzysk Olimpijskich odbywają się **Igrzyska Paraolimpijskie**, w których udział bierze młodzież niepełnosprawna. Najczęściej organizowane są w kilka tygodni po zakończeniu Igrzysk Olimpijskich. Dotychczas odbyło 11 letnich i 7 zimowych zawodów paraolimpijskich. Po 100 latach od I Igrzysk Olimpijskich ery nowożytnej igrzyska stanowią wielkie wydarzenie i olbrzymie przedsięwzięcie. W 1996r. odbyły się XXVI igrzyska w Atlancie, w których wystartowało około 12 tysięcy zawodników ze 197 krajów. Niestety organizowane w ostatnich dziesięcioleciach igrzyska napiętnowane są aferami dopingowymi. Problem ten nie dotyczy tylko Igrzysk Olimpijskich, ale całego ruchu sportowego. Jednak przypadki odebrania mistrzom medali, po wykryciu u nich niedozwolonych środków dopingujących kładą cień na szlachetne idee współzawodnictwa sportowego, leżące u podstaw ruchu olimpijskiego.

Polscy olimpijczycy

Polska reprezentacja zadebiutowała w Igrzyskach Olimpijskich w 1924 roku (letnich i zimowych). Dotychczas Polacy zdobyli 247 medali olimpijskich (57 złotych, 74 srebrne i 116 brązowych), z czego tylko 6 w Zimowych Igrzyskach Olimpijskich (1 złoty, 2 srebrne, 3 brązowe).

Wśród polskich olimpijczyków największą sławę zyskali złoci medalści, m in.: **Halina Konopacka**, zdobywczyni pierwszego złotego medalu dla Polski (rzut dyskiem w 1928r.), **Janusz Kusociński** (złoto w biegu na 10km, w 1932r.), sprinterka **Stanisława Walasiewicz**, specjalistka w skoku w dal **Elżbieta Duńska-Krzeseńska** (rekord świata w 1956r.), trójskoczek **Józef Szmidt** (1960 i 1964), lekkoatletka **Irena Szewińska** (zdobywczyni największej liczby medali olimpijskich, obecnie członkini MKOl), bokserzy: **Z.Chychła**, **J.Kulej**, **K.Paździor**, ciężarowiec **Waldemar Baszanowski**, skoczek narciarski **Wojciech Fortuna**, kulomiot **Władysław Komar**, pięcioboista **Janusz Pyciak-Peciak**, skoczek wzwyż **Jacek Wszola**, tyczkarze: **Tadeusz Ślusarski** i **Władysław Kozakiewicz** ("gest Kozakiewicza" w 1980r. w Moskwie), zapaśnicy: **Kazimierz Lipień** i **Andrzej Wroński**, judoka **Waldemar Legień**, lekkoatleta (chodźiarz) **Robert Korzeniowski** (dwukrotny mistrz olimpijski w chodzie na 50 km (1996, 2000), oraz na dystansie 20 km (2000)), **Mateusz Kuśnierewicz** (żeglarstwo, 1996), **Renata Mauer-Różańska** (karabinek sportowy - 1996, 2000) i wielu, wielu innych.

